

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 782/785:[378.147:78]-026.15

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16416001>

Використання гармонічних зворотів міжнародних шлягерів при формуванні креативності майбутніх учителів музики

Денисов Сергій Михайлович

аспірант педагогічного факультету, Ізмаїльський державний гуманітарний
університет, м. Ізмаїл, Україна,

<https://orcid.org/0009-0000-2925-5996>

Сироткіна Жанна Єрофіївна

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри музичного та
образотворчого мистецтв, Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
м. Ізмаїл, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-6766-5985>

Прийнято: 08.07.2025 | Опубліковано: 20.07.2025

***Анотація.** У статті доведено актуальність формування креативності особистості. Розкрито важливість означеного феномену для майбутніх учителів музики. На підставі вітчизняних (Н. Литвиненко, Л. Масол, В. Орлов, О. Рудницьк та ін.) та зарубіжних досліджень (Е. Айснер, Р. Арнхейм, Г. Гарднер, В. Франкл тощо) виявлено провідну роль мистецтва у становленні особистості та розвитку її креативної складової. Розглянуто потенціал світової популярної музики в означеному процесі. Дослідження мало на меті дослідити досвід закладів освіти західноєвропейських країн та Сполучених*

штатів Америки щодо впливу сучасної світової популярної музики (зокрема, певних гармонічних зворотів міжнародних шлягерів) на розвиток креативності майбутніх учителів музики. **Методи.** Методологічною основою роботи стали філософсько-культурологічний, психолого-педагогічний, компетентнісний та музично-теоретичний підходи; вагомою складовою дослідження стала методологія інтеграції музичного аналізу та педагогіки творчості. Використано низку емпіричних та теоретичних методів: аналіз музичних творів та наукової літератури, порівняльний аналіз гармонічних структур міжнародних шлягерів, музично-теоретичне моделювання, тестування креативних здібностей та ін.. З практичних методів було застосовано метод імпровізації, творчих завдань і проектний метод.

Результати. Акцент зроблено безпосередньо на використанні гармонічних зворотів міжнародних шлягерів у формуванні художнього смаку та креативності майбутніх учителів музики. У результаті гармонічного аналізу всесвітньовідомих хітів «Careless Whisper», «Modjo Lady», «Get Lucky», «Sunny», «Believer» та ін. визначено критерії добору зразків світової популярної музики, а саме: це мають бути всесвітньо відомі топові хіти; їх гармонічні звороти повинні бути досить прості та зручні для імпровізації з використанням тієї чи іншої пентатоніки. Особливого значення це набуває для початківців, котрі тільки освоюють практику імпровізації у різноманітних стилях сучасної популярної музики.

Висновки. Сучасна світова популярна музика (зокрема, певні гармонічні звороти міжнародних шлягерів) мають позитивний вплив та потенціал щодо розвитку креативності майбутніх учителів музики. Перспективним вбачається вивчення блюзу та блюзового ладу в означеному аспекті.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні вчителі музики, педагогіка творчості, розвиток творчих здібностей, креативна

компетентність, сучасна світова популярна музика, гармонічні звороти, пентатоніка, гармонічний аналіз.

Using harmonic turns of international hits in shaping the creativity of future music teachers

Sergiy Denysov

Postgraduate student, Faculty of Pedagogy, Izmail State Humanitarian University, Izmail, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0000-2925-5996>

Zhanna Syrotkina

PhD of Pedagogical Science, Assistant Professor Izmail State University for the Humanities, Izmail, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-6766-5985>

Abstract. *The article proves the relevance of the formation of individual creativity. The importance of this phenomenon for future music teachers is revealed. Based on domestic (N. Lytvynenko, L. Masol, V. Orlov, O. Rudnytskyi, etc.) and foreign research (E. Eisner, R. Arnheim, G. Gardner, V. Frankl, etc.), the leading role of art in the formation of personality and the development of its creative component has been revealed. The potential of world popular music in this process is considered. **The study aimed** to explore the experience of educational institutions in Western European countries and the United States of America regarding the influence of contemporary world popular music (in particular, certain harmonic turns of international hits) on the development of creativity of future music teachers. **Methods.** The methodological basis of the work was philosophical-culturological, psychological-pedagogical, competence-based and music-theoretical approaches; a significant component of the*

research was the methodology of integrating musical analysis and creative pedagogy. A number of empirical and theoretical methods were used: analysis of musical works and scientific literature, comparative analysis of harmonic structures of international hits, music-theoretical modeling, testing of creative abilities, etc. Of the practical methods, the method of improvisation, creative tasks, and the project method were used.

Results. *The emphasis is placed directly on the use of harmonic turns of international hits in the formation of artistic taste and creativity of future music teachers. As a result of the harmonic analysis of world-famous hits "Careless Whisper", "Mojo Lady", "Get Lucky", "Sunny", "Believer", etc., criteria for selecting samples of world popular music were determined, namely: they should be world-famous top hits; their harmonic inflections should be quite simple and convenient for improvisation using one or another pentatonic scale. This is especially important for beginners who are just learning the practice of improvisation in various styles of modern popular music.*

Conclusions. *Contemporary world popular music (in particular, certain harmonic twists of international hits) has a positive influence and potential for developing the creativity of future music teachers. The study of blues and blues rhythm in this aspect seems promising.*

Keywords: *professional training, contemporary world popular music, pedagogy of creativity, development of creative abilities, creative competence, harmonic turns, pentatonic scale, harmonic analysis, future music teachers.*

Постановка проблеми. Концепція «Нова українська школа» ставить завдання підготовки нового покоління учителів мистецького профілю, які повинні отримати ґрунтовану професійну освіту за новітніми методиками і технологіями, вільно володіти сучасними загально-педагогічними, мистецько-

педагогічними та інформаційно-комунікативними технологіями, креативно підходити до освітнього процесу [1].

Креативність необхідна майбутньому вчителю музики для того, щоб: розв'язувати складні задачі, коли звичні методи не працюють; швидко адаптуватися до мінливих умов, щоб залишатися затребуваним на ринку праці; надихати команду своїх учнів на інновації, та знаходити нові способи взаємодії та передачі інформації для ефективного спілкування і просто жити цікавим і насиченим життям.

Розвиток креативності майбутніх учителів музики, на наш погляд, повинен відбуватися паралельно з розвитком художнього смаку, тому що творча людина позбавлена художнього смаку просто може не знати в якому напрямі спрямовувати свою діяльність. І тоді її креатив може принести суспільству більше шкоди, ніж користі. Тим більш, що в даному випадку йдеться про формування креативності майбутнього вчителя музики, якій перш за все повинен розвивати художній смак своїх учнів. Тож, розглядаючи проблему розвитку креативності майбутніх учителів музики ми будемо розуміти і обов'язковість розвитку їх художнього смаку як взаємообумовлених понять. Припускаємо, що одним з провідних чинників розвитку креативності майбутніх учителів музики може стати залучення до їх фахового становлення сучасної світової популярної музики. Адже обізнаність учителя музики XXI століття у галузі сучасної світової популярної музичної культури, на нашу думку, є необхідною складовою його компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практика доводить, що характерною ознакою сьогодення є те, що сучасна популярна музика стає домінантною у молодіжному середовищі. Науковці також дотримуються цієї думки. Так соціологічні дослідження початку XXI століття А. Болгарського, Б. Бриліна, А. Васюріної, В. Дряпіки, І. Климук, О. Семашка, Г. Шостака та наукові праці І. Бобула, Т. Дорошенко, Н. Дрожжиної, Ю. Карчової, Н. Ліви, С. Манько,

М. Мозгового, В. Овсяннікова, Х. Охитви, Т. Самаї та ін., доводять, що «саме сучасна популярна музика, випереджаючи інші види музичного мистецтва, формує їхню естетосферу, єдину картину світосприйняття, синтезує цінності й оцінки, сприяє самовияву у молодіжному середовищі, визначає культурну ідентичність» [2].

Популярна музика у наукових колах досліджувалась у різних аспектах. В історико-філософському, соціально-естетичному та психолого-педагогічному контексті даний феномен представлено в роботах В. Березан, О. Бойко, А. Васюріна, В. Солодовник, О. Устименко-Коросіч та ін.; як засіб підготовки майбутніх учителів музики до естетичного виховання молоді (В. Березан); художніх ціннісних орієнтацій молоді (В. Дряпіка) тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже проблема сучасної популярної музики вивчалася у різних аспектах. Проте у наукових колах України проблема розвитку креативності майбутніх учителів музики засобами сучасної світової популярної музики, принаймні у сфері музичної педагогіки, нажаль, практично не розвинута.

Стає очевидним, що на сьогодні вже є наявна потреба в окремій дисципліні музичної літератури, яка була би цілком присвячена вивченню сучасної популярної музики. Сподіваємось, що вивчений досвід відомих закладів музичної освіти (Британо-Ірландський інститут сучасної музики (BIMM), музичний коледж Берклі (англ. Berklee College of Music та ін.), проведений аналіз гармонічних зворотів світових шлягерів, використання їх у імпровізаційній діяльності здобувачів сприятиме удосконаленню фахового становлення майбутніх учителів музики, розвитку їх художнього смаку та креативної компетентності зокрема.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже актуальність проблеми та недостатня розробленість її у науково-дослідній та мистецтвознавчій літературі визначили *мету статті*: дослідити досвід закладів

освіти західноєвропейських країн та Сполучених штатів Америки щодо впливу сучасної світової популярної музики (зокрема, певних гармонічних зворотів міжнародних шлягерів) на розвиток креативності майбутніх учителів музики. *Методи.* Методологічною основою роботи стали філософсько-культурологічний, психолого-педагогічний, компетентнісний та музично-теоретичний підходи; ваговою складовою дослідження стала методологія інтеграції музичного аналізу та педагогіки творчості. Використано низку емпіричних та теоретичних методів: аналіз музичних творів та наукової літератури, порівняльний аналіз гармонічних структур міжнародних шлягерів, музично-теоретичне моделювання, тестування креативних здібностей та ін.. З *практичних* методів було застосовано метод імпровізації, творчих завдань і проектний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «креативність» у педагогіці та психології було впроваджено наприкінці ХХ століття. Він згадується та аналізується у роботах В. Дружиніна, О. Євсюкова, О. Лука, А. Маслоу, О. Матюшкіна, О. Нікітюка, В. Петухова, Е. Торенса, В. Франкла, Е. Фрома та ін.. Але до сьогодні не існує єдиного розуміння означеного феномену. Проте, важливо розуміти, що творчість і креативність – це не одне й те саме. Творчість зазвичай асоціюється зі створенням чогось нового та унікального в мистецтві, музиці та літературі. А креативність – це ширше поняття, що охоплює вміння знаходити й використовувати оригінальні рішення та методи в будь-якій сфері, зокрема в науці та освіті. Можна сказати, що креативність – це здатність генерувати ідеї, а творчість – це процес їх реалізації. Креативність – інструмент, а творчість – результат.

Проблема формування креативності є однією з актуальних для сучасної психології. Підтвердження знаходимо у фундаментальних дослідженнях Дж. Гілфорда, Р. Крачфілда, А. Ребера, М. Стайна, П. Торренса, О. Тьорстона, Р. Уілсона та ін. [3]. Актуальним аспектам розвитку креативності особистості

присвячені роботи Є. Гуськова, О. Комаровської, П. Кравчука, О. Матюшкіна, В. Моляко, Є. Яковлева та ін. На значенні мистецтва у становленні особистості та розвитку її креативної складової наголошували Н. Литвиненко, Л. Масол, В. Орлов, О. Рудницьк; Е. Айснер, Р. Арнхейм, Г. Гарднер, В. Франкл та ін.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що проблемі формування креативності особистості, в тому числі і у фаховому становленні вчителів, присвячено чимало праць науковців. Проте, сучасна популярна музика у цьому процесі залишається, нажаль, поза увагою.

Хоча в західноєвропейських країнах та Сполучених штатах Америки вже давно існують спеціальні заклади освіти, де готують фахівців саме цього профілю. Наприклад, Британо-Ірландський інститут сучасної музики (BIMM), який було засновано в 1983 році. На сьогодні це найбільший у Європі заклад вищої музичної освіти із широкими професійними зв'язками. Він представлений вісьмома коледжами у жвавих центрах музичної культури Великобританії та континентальної Європи: Лондоні, Брайтоні, Манчестері, Брістолі, Бірмінгемі, Дубліні, Берліні та Гамбурзі. BIMM Institute несе загальну відповідальність за академічні стандарти та якість кваліфікацій, які вони пропонують, і може присуджувати своїм власним ступеням бакалавра та магістра. Ступені BIMM раніше були акредитовані Університетом Сассекса. Курси BIMM Dublin підтверджені Технологічним університетом Дубліна. У 2022 році BIMM Institute отримав статус університету.

У Сполучених Штатах Америки найбільш відомий музичний коледж Берклі (англ. Berklee College of Music) – американський заклад вищої музичної освіти, заснований у 1945 році і розташований у Бостоні. Засновник коледжу Лоуренс Берк спочатку назвав його Будинком музики Шиллінгера (англ. Schillinger House of Music) на честь свого вчителя, українського композитора та педагога, який емігрував в США в двадцяті роки минулого століття Йосипа Шиллінгера [4]. Лоуренс Берк мав намір слідувати його музично-педагогічній

системі. У 1954 році школа була значно розширена, і Л. Берк перейменував її на школу музики Берклі на честь свого сина Лі Берка (англ. Lee Berk). Особливістю коледжу Берклі була і залишається спеціалізація на нових неакадемічних музичних напрямках. Привертає увагу той факт, що з самого початку в коледжі викладався курс джазової музики. Першим почесним доктором у 1971 році став один із найвідоміших джазових музикантів ХХ століття – диригент, композитор, аранжувальник та піаніст Дюк Еллінгтон. Серед інших спеціалізацій Berklee College of Music — музика для кіно, авторська пісня (англ. songwriting). У 1999 року тут було відкрито навчальний курс хіп-хопу.

В рамках даної статті ми запропонуємо деякі зразки відомих міжнародних та українських молодіжних шлягерів кінця ХХ – початку ХХІ століть, які пройшли перевірку часом і є класикою сучасної популярної музики, та розглянемо, як на прикладах їх гармонічних зворотів можна навчати майбутніх учителів музики практиці імпровізації на фортепіано, тим самим формуючи їх художній смак та креативність.

Спираючись на свої попередні дослідження [5; 6] нагадаємо, що першим кроком в оволодінні процесом імпровізації як на фортепіано, так й на інших звуковисотних інструментах, ми вважаємо роботу з пентатонікою. Пентатоніка (від грец. πέντε «п'ять» + τόνος «напруга, натяг; тон») — це п'ятиступенева інтервальна система, всі звуки якої можуть бути розташовані по чистих квінтах та/або квартах наприклад, вгору по квінтах: до - соль - ре - ля - мі. Це самодостатня та повна інтервальна система, яка на відміну від діатонічного звукоряду, не містить півтонів. Тобто в цьому звукоряді не існує гострих звучань, що створюють дисонанси. Завдяки цій особливості пентатоніки практично будь які сполучення звуків, які до неї входять, звучать лагідно та музично. Зазначимо, що опора на первинні (кварто-квінтові) відносини звуків свідчить про давність пентатоніки. Саме ця звукова система є основою традиційної, народної музики китайців, в'єтнамців, монголів, тюркських народів (татар, башкир, чувашів та

інших.). Більш того, музика американських індіанців, зокрема народів Анд, заснована переважно на пентатоніці. Пентатоніка також зустрічається у музичному фольклорі Європи. І в сучасній популярній музиці вона дуже поширена та ефективна у застосуванні.

Запропоновані нижче композиції ми обирали виходячи з двох критеріїв. По-перше, це мали бути всесвітньо відомі топові хіти, а по-друге, їх гармонічні звороти повинні бути досить прості та зручні для імпровізації з використанням тієї чи іншої пентатоніки, що на наш погляд, дуже важливо для початківців, котрі тільки освоюють практику імпровізації у різноманітних стилях сучасної популярної музики.

Почнемо з відомого хіта британського співака та композитора Джорджа Майкла «Careless Whisper». Музичний відеокліп цієї пісні був записаний у квітні 1984 року в Майамі, Коконат-Гров, Watson Island і Miami's Grove Towers [7]. Станом на 2023 рік його переглянуло понад 1 мільярд людей. «Careless Whisper» (з англ. «Безпечний шепіт») – перший сольний хіт Джорджа Майкла, випущений у тому же році компанією звукозапису Epic Records у Великобританії, Японії та інших країнах та Columbia Records у США та Канаді. Сінгл став найкращою піснею 1985 року у США і очолював чарти 25 країн світу із загальним тиражем близько 6 млн копій [8]. За даними The Official Charts Company на 2012 рік, він є найуспішнішим у комерційному плані синглом Джорджа Майкла у Великій Британії [8]. У своїй автобіографії Майкл розповів, що концепція пісні Careless Whisper була заснована на подіях з його дитинства. Майкл написав: «Я був на шляху до діджея у Bel Air, коли написав «Careless Whisper». Я завжди складав в автобусах, поїздах та машинах. Це завжди відбувається під час поїздки... З «Careless Whisper» я точно пам'ятаю, де вона вперше спала мені на думку, де я придумав саксофонний рядок... Пам'ятаю, я передавав гроші хлопцю в автобусі, і в мене в голові виник цей рядок, рядок саксофону ... Я написав її повністю у своїй голові. Я працював над нею близько трьох місяців у своїй голові» [9].

З точки зору гармонічного аналізу пісня побудована на чотирьох функціях, а саме: I -IV-VI -V. У тональності Ре мінор, в якій вона написана, це буде акорди Dm7 -Gm7-B \flat maj-Am7. Нагадаємо, що в акорд Dm7 входять ноти Ре, Фа, Ля До; у акорд Gm7 – Соль, Сі бемоль, Ре, Фа; у акорд B \flat maj - ноти Сі бемоль, Ре Фа. Ля; та у акорд Am7 – ноти Ля, До, Мі, Соль. Звертаємо увагу, що домінанта, на відміну від традиційної академічної гармонії у даному випадку мінорна.

Для роботи з цією композицією майбутньому вчителю музики, потрібно буде скачати в Інтернеті її мінус і імпровізувати по Ре мінорній пентатониці, тобто використовуючи звуки ре, фа, соль, ля, до. До речі, обігруючи останній акорд, мінорну домінанту Am, можна використовувати звуки Ля мінорної пентатоники, а саме: ля, до, ре, мі, соль. Але це вже залежить від творчої фантазії виконавця.

2. Леди Моджо. Mojo Lady (Hear Me Tonight) – дебютний сингл французького музичного хаус-поп-дуєту Моjo, написаний та виконаний вокалістом Яном Дестаньоєм (Yann Destagnol) та спродюсований Роменом Траншаром, випущений у 2000 році. Пісня в жанрі хаус містить гітарну вставку-семпл пісні Soup for One у виконанні групи Chic [10], написану Найлом Роджерсом і Бернардом Едвардсом [11]. Пісня дебютувала під номером один у Великій Британії, де вона залишалася протягом двох тижнів, щоб стати 16-м синглом 2000 року, що найбільше продавався. Пісня також була у топ-10 хітів у тринадцяти країнах. У Сполучених Штатах пісня дебютувала як номер один у Hot Dance Club Songs чарті. Сингл включає оригінальну версію треку плюс акустичну версію, виконану Моjo. Ремікси були надані Гаррі Ромеро, Рой Девіс-молодшим та Danny Tenaglia [12]. Мешап-версія Моjo vs. Brandy & Monica - Lady vs. The Boy Is Mine з'явилася у Великій Британії в березні 2001 року і зайняла 10 рядок параду завдяки відомості діджея Stuntmasterz. У зв'язку з популярністю Lady (Hear Me Tonight), у живих виступах гурт Chic включає його в попури з оригінальним Soup for One.

Оригінальна версія цього шлягеру записана в тональності Сі бемоль мінор. Її гармонічна сітка базується на трьох акордах, а саме: ВЬm7 – ЕЬm 7 – АЬ. Тобто тоніка, субдомінанта та акорд сьомого ступеня. Зазначимо, що на цю популярну композицію зроблено чимало каверверсій, тональність яких та гармонічні звороти можуть у чомусь відрізнитися від оригіналу. Наприклад, перед субдомінантою може йти акорд шостого ступеня, тобто у тональності оригінала це буде Ре бемоль мажор. Але базовою залишаються саме вказані вище гармонічні функції. Для імпровізації на гармонічний зворот цієї пісні цілком підходить пентатоніка, побудована на тоніці. У даному випадку це буде Сі бемоль мінорна пентатоніка, до складу якої входять ноти Сі бемоль, Ре бемоль, Мі бемоль, Фа та Ля бемоль.

3.«Get Lucky» (сі мінор). Get Lucky – пісня, записана французьким дуєтом Daft Punk за участю вокаліста Фаррелла Вільямса [13] і гітариста Найла Роджерса [14]. 19 квітня 2013 року вона вийшла як провідний сингл із четвертого студійного альбому Daft Punk під назвою Random Access Memories [14]. Пісня отримала позитивні відгуки музичних критиків [14] і стала світовим хітом [14]. На 56-й церемонії «Греммі» вона була удостоєна двох премій у категоріях «Запис року» та «Найкраще виконання поп-композиції дуєтом чи групою». Британський журнал New Musical Express включив цю композицію до свого списку «500 найкращих пісень всіх часів», розмістивши її у ньому на 287-й позиції [15]. У день прем'єри пісня побила рекорд на сервісі Spotify, на той момент ставши найбільш популярною композицією, що прослуховується, протягом доби на території Британії і США. шредерна версія відеоролика, варіант зі зміненим вокалом Фаррелла та вигуками Майкла Джексона та іншими ефектами. Журналіст також зазначив, що невдовзі після релізу на сервіс Sound Cloud було завантажено близько 500 реміксів композиції [16]. Одною з найбільш цікавих кавер-версій з нашої точки зору є кавер-версія, в якій взяв участь Стіві Вандер,

американський соул-співак, композитор, піаніст, барабанщик, харпер, музичний продюсер і громадський діяч, який вплинув на розвиток музики ХХ століття.

Гармонічний зворот «Get Lucky» побудован на чотирьох аккордах: $Bm7 - D - F\#m7 - E$. Тонічним в даному випадку є акорд $F\#m7$. Тобто основна тональність цієї композиції – Фа дієз мінор. Відповідно $Bm7$ – це субдомінанта, D – шоста ступінь, а E – акорд сьомого ступіню, який тут грає роль доміанти. Таким чином імпровізацію можливо будувати на Фа-дієз мінорній пентатониці, до якої надходять ноти Фа дієз, Ля, Сі, До дієз, Мі. Імпровізувати можливо як з використанням мінусової фонограми, так і плюсової – у другому випадку ваша імпровізація буде приємним додатком до основної теми композиції, яку виконують вокалісти.

4.«Sunny» (версія Боні М До мінор з модуляцією в) – пісня, написана Боббі Хеббом [англ.]. Це одна з найбільш часто записуваних та виконуваних пісень в історії; вона була видана більш ніж у сотні версій. ВМІ ставить «Sunny» на 25 місце у своєму списку ста пісень ХХ століття «Top 100 songs of the century». У 1976 пісня була включена в дебютний альбом «Take the Heat off» Ме гуртом Boney M. Продюсером цієї версії в стилі диско був Френк Фаріан, аранжувальником – Штефан Клінкхаммер. Також пісню було видано як сингл. Як і попередній сингл гурту «Daddy Cool», він досяг 1-го місця в Німеччині.

Гармонічний аналіз цієї композиції показує, що вона побудована на комбінації акордов тонікці, трього ступіню, шостого ступіню, другого ступіню на доміанти. У версії поп-гурту Боні М, у тональності До мінор це виглядає наступним чином: $Cm7 - E\flat - A\flat - Dm7 - G7$, при третьому повторі цей гармонічний ланцюжок доповнюється мажорним септакордом зниженої другою ступені, а саме: $Cm7 - E\flat - A\flat - D\flat7 - Dm7 - G7$. Початківцям імпровізувати дуже зручно по пентатониці До мінор, до якої входять ноти До, Ми \flat , Фа, Соль, Сі \flat . Якщо використовувати мінусову фонограму версії гурту Боні М, то там є модуляція у До дієз мінор. Відповідно, для імпровізації необхідно буде

використовувати До дієз мінорну пентатоніку. Зазначимо, що вміння імпровізувати в різних тональностях дуже корисно для розвитку як професійних навичок музиканта, так і для розвитку його логічного мислення. З цієї точки зору дуже цікава версія автора цього шлягеру Боббі Хебба, яка була створена в 1966 році і має кілька модуляцій [17]. Вона починається у тональності Мі мінор і з кожним куплетом поступово підвищується на півтони, таким чином доходючи до тональності Соль мінор.

5. «Believer» (з англ. – «Увірував») – пісня американського альтернативного рок-гурту Imagine Dragons, що став першим синглом із третього студійного альбому Evolve [18]. Сингл було видано 1 лютого 2017 року. Він досяг 4-го місця в американському Billboard Hot 100, ставши третім синглом групи в першій десятці після «Radioactive» та «Demons», а також увійшов до першої десятки в Австрії, Канаді, Чехії, Франції, Італії, Польщі, Португалії та Швейцарії. Сингл був використаний у рекламі Nintendo та у фіналі першого сезону серіалу «Рівердейл». Він став п'ятим синглом 2017 року в США, що найбільше продається, і одним з найбільш продаваних синглів усіх часів. Кліп, викладений на відеохостингу YouTube став найпопулярнішим у групи і на 7 серпня 2021 року зібрав понад 2 мільярди переглядів [18]. 8 січня 2019 року була випущена ще одна версія пісні за участю американського репера Ліл Уейна [18].

Цей хіт виконується в тональності Сі бемоль мінор. Він побудован на комбінації трьох акордів, а саме: тоніка, шоста ступінь на домінанта. В даному випадку це B \flat m – G \flat M – F7. Для імпровізації зручно використовувати мінорну пентатоніку від Сі бемоля – Сі бемоль, Ре бемоль, Мі бемоль, Фа, Ля бемоль.

6. Sade Smooth Operator. 16 січня 1959 року у родині студента з Нігерії та британської медсестри народилась дівчина Гелен Фолашаде Аду, яку потім називали за другою частиною нігерійського імені – Шаде. Через декілька років шлюб батьків Шаде розвалився й вона переїхала з матір'ю до Лондону. Вже у дорослому віці Шаде отримає освіту дизайнера одягу і навіть відкриє власне

ательє. У вільний час дівчина займалась своїм хобі — співом у складі гурту Pride, який виступав у невеличких барах та клубах. Одного разу хлопець виконавиці, журналіст Боббі Елліс, почув як дівчина співає у душі, що дуже йому сподобалось. Він порадив Шаде розвиватись у цьому напрямі та допоміг підписати контракт з лейблом Epic Records. Співачка створила гурт Sade, до якого входило декілька виконавців з Pride. Вже у 1984 році гурт представив свій перший альбом *Diamond Life*, у якому й був головний хіт гурту — пісня *Smooth Operator* [17]. Перекласти назву пісні дуже важко. *Smooth Operator* — це збірне поняття чи радше образ чоловіка, який дуже популярний серед жінок і постійно цим користується. За сюжетом пісні головний герой подорожує країною («Від узбережжя до узбережжя, від Лос-Анджелеса до Чикаго») та часом може навіть вести кримінальні оборудки, як це показують у кліпі. Слухачі сприйняли запис дуже позитивно – у США трек посів перше місце у хіт-параді *Billboard* й загалом очолював перші позиції у світових рейтингах.

Гармонічна основа цього всесвітньо відомого топового хіта базується на акордах першого, четвертого та п'ятого ступеня, тобто це звичайні тоніка, субдомінанта та домінанта. Зазначимо, що домінанта, як і в «*Careless Whisper*» Джорджа Майкла, мінорна. *Smooth Operator* записана в тональності *Re* мінор, тому для імпровізації перш за все підходить *Re* мінорна пентатоніка. Це ноти *Re*, *Фа*, *Соль*, *Ля*. *До*. Звернемо увагу, що у даному випадку, оскільки музика Sade має еkleктичний характер, поєднуючи в собі елементи музики соул, джазу, ритм-н-блюзу, фанку та софт-року, імпровізуючи на цю або інші пісні Sade пентатоніку цілком доречно перетворити в блюзовий лад. У даному випадку – доповнити нотою *Ля*б. Блюзовий лад, або блюзова гама характеризується зниженим п'ятим ступенем.

Висновки. Таким чином, аналіз досвіду закладів освіти західноєвропейських країн та Сполучених штатів Америки довів, що сучасна світова популярна музика (зокрема, певні гармонічні звороти міжнародних

шлягерів) мають позитивний вплив та потенціал щодо розвитку креативності майбутніх учителів музики. Цікавим, на наш погляд, було б вивчення блюзу та блюзового ладу в означеному аспекті, але – це тема окремого дослідження.

Список використаних джерел

1. Концепція Нової української школи. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/> (дата звернення:12.02.2025).
2. Сапожнік О. Сучасна популярна естрадна музика в Україні: до питання дефініції та жанрово-стильових конотацій. URL: <http://surl.li/fixrnkk> (дата звернення:12.02.2025).
3. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с. URL: <http://surl.li/xvechf> (дата звернення:18.03.2025)..
4. Гойови Д. Йосиф Шиллінгер – композитор и утопіст // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської держ. консерваторії ім. А. В. Нежданової. Вип. 3. Одеса: Астропринт, 2002. С. 99-103.
5. Денисов С. Використання пентатоніки при навчанні основам джазової імпровізації. Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Культура. Освіта. Творчість. Світові технології. Авторські ідеї. Традиції і новаторство». Одеса. 2020. С. 150-155.
6. Денисов С. Мистецтво джазового аранжування для дітей. Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції «Культура. Освіта. Творчість. Світові технології. Авторські ідеї. Традиції і новаторство». Одеса. 2019. С. 80-83.
7. George Michael: 50 years in numbers. The Daily Telegraph. Telegraph Media Group (25 июня 2013). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=izGwDsrQ1eQ> (дата звернення:07.06.2025).

8. Lane, Dan The Official Top 10 Biggest Selling Male Singles Artists Of All Time revealed! (англ.). The Official UK Charts Company (18 октябрю 2012).

9. Michael, George. Bare / George Michael, Tony Parsons. Penguin, 1991. P. 56–57.

10. Lady (Hear Me Tonight) on Discogs. Discogs. Дата обращения: 27 сентября 2008. Архивировано 23 марта 2008 года. URL: https://www.youtube.com/watch?v=mMfxI3r_LyALady (дата звернення: 07.06.2025).

11. Song-writing credits for Lady (Hear Me Tonight). American Society of Composers, Authors and Publishers. Дата обращения: 27 сентября 2008. Архивировано из оригинала 23 мая 2011 года.

12. Andy Gregory. International Who's Who in Popular Music. Routledge (UK), 2002. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ghGiv7YLC7Q> (дата звернення: 10.06.2025).

13. Daft Punk feat. Pharrell Williams - Get Lucky (англ.). URL: swisscharts.com. <https://www.youtube.com/watch?v=5NV6Rdv1a3I> (дата звернення: 07.06.2025).

14. Download Daft Punk's new single, "Get Lucky" (англ.). Consequence of Sound (19 квітня 2013). URL: https://archive.org/details/get-lucky_202212 (дата звернення: 05.07.2025).

15. Fat Boy Slim Praises Daft Punk For New Song 'Get Lucky' (англ.). ARIA Charts URL: <https://surl.li/pckzua> (дата звернення: 05.07.2025).

16. Sherburne, Philip. Digital Love: 9 Great Internet Remixes of Daft Punk's 'Get Lucky' (англ.). Spin (23 квітня 2013). URL: <https://www.dailymotion.com/video/x8eqqcr> (дата звернення: 09.06.2025).

17. "New Singles" (PDF). Music Week. 1984.08.25. p. 20. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4TYv2PhG89A> (дата звернення: 04.07.2025); URL: <https://www.youtube.com/watch?v=a50RnLi7eRQ> (дата звернення: 04.07.2025)

18. Imagine Dragons – Believer. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7wtfhZwyrcc> (дата звернення: 04.07.2025).